

SWEDSECS DISCIPLINNÄMND

BESLUT 2021-10-21
2021:37SwedSec Licensiering AB
Licenshavaren**BESLUT**

Disciplinnämnden meddelar licenshavaren en varning.

SKÄLBakgrund

Licenshavaren var vid tiden för händelserna anställd som rådgivare hos ett anslutet företag och innehavare av aktiv licens hos SwedSec Licensiering AB (SwedSec).

Företaget har anmält att licenshavaren har agerat i strid med regler för kreditgivning och inhämtande av kundkännedom.

Med hänvisning till företagets anmälan har SwedSecs disciplinutskott överlämnat ärendet till disciplinnämnden och föreslagit att licenshavaren tilldelas en varning.

Företaget har i huvudsak anfört följande:

Licenshavaren anställdes som rådgivare för företag och lantbruk år 2008 och har sedan dess haft denna roll i företaget.

Vad gäller brister i hanteringen av olika kreditärenden hänför sig företagets anmälan till flera olika avvikelser (kreditärende A–D nedan).

Det första av de anmälda ärendena (kreditärende A) gällde en person som är kund i företaget sedan 2009 och som äger en lantbruksfastighet samt en bostadsfastighet. Licenshavaren har dokumenterat att kunden är skötsam, har god ekonomi och att licenshavaren har ett mycket stort förtroende för kunden. I februari 2020 säljer kunden en avstyckad del av sin fastighet och ska enligt dokumentationen i kreditpromemorian lösa samtliga lån varför en ny årsomsättning inte är aktuell. Eftersom samtliga kundens lån inte löses efter försäljningen sker ändå en årsomsättning i januari 2021. I dokumentationen som licenshavaren upprättat framgår att kunden sålt en del av sin fastighet men att ett lån eventuellt kommer att behållas.

Vidare skriver licenshavaren i kreditpromemorian att hon medvetet gjort ett överskott i kvar-att-leva-på-kalkylen för att inte få en sämre PD-klass på kunden. PD-klass är en intern riskklassificering på företagets lånekunder. Genom att medvetet justera kvar-att-leva-på-kalkylen på detta sätt har licenshavaren utsatt företaget för risk att kredittagarens återbetalningsförmåga inte var tillräcklig och att företaget utsätts för kreditförluster. Hanteringen är inte heller förenlig med företagets kreditinstruktion rörande kredittagarens återbetalningsförmåga.

När det gäller det andra ärendet (kreditärende B) gjorde företaget år 2021 en egenkontroll som visade att licenshavaren avseende ett kreditärende inte dokumenterat amorteringsunderlaget för ett fritidshus. Därtill hade inte samtliga krediter tagits med i boendekalkylen. I det aktuella kreditärendet valde licenshavaren att inte inkludera outnyttjade krediter i kalkylen, vilket är ett avsteg från företagets kreditinstruktion rörande kredittagarens återbetalningsförmåga. När outnyttjade krediter inte togs med genererades en positiv kvar-att-leva-på-kalkyl. Företagets interna utredning visar på att kalkylen var felaktig och att den, om samtliga outnyttjade krediter hade tagits med, skulle ha genererat en negativ kvar-att-leva-på-kalkyl och därmed antingen lett till avslag eller till att ärendet skulle lyftas till en högre instans med en relevant motivering.

I ett tredje kreditärende (kreditärende C) konstaterades i egenkontrollen att det saknades dokumenterat underlag som verifierade en höjd inkomst på en av företagets kunder. Trots detta beslutade licenshavaren att själv godkänna krediten. Denna hantering är inte förenlig med företagets kreditinstruktion rörande kredittagarens återbetalningsförmåga. Det kan noteras att kreditärenden där kvar-att-leva-på-kalkylen är negativ, som i detta ärende samt i ärende A och B, enligt reglerna ska lyftas till lokal kreditkommitté för vidare utredning om handläggare trots negativ kalkyl anser att krediten ska beviljas.

I det fjärde kreditärendet (kreditärende D) var kunden en välskött bostadsrättsförening med god ekonomi belägen i en inflyttningsort. Vid årsomsättningen den 25 februari 2020 bordläggs ärendet med kompletteringar. Det konstaterades att licenshavaren inte kontrollerat att den fysiska värderingen stämmer överens med datavärderingen från leverantören D. Därtill har licenshavaren inte heller uppgett kundens korrekta låneskuld hos företaget. Det saknas även viss annan dokumentation som krävs för att kreditkommittén ska kunna fatta beslut i ärendet. Företaget anser att licenshavaren, genom bristerna ovan, har utsatt företaget för en risk genom att inte uppge korrekt information till lokal kreditkommitté. Licenshavarens hantering är inte heller förenlig med företagets kreditinstruktion rörande dokumentation.

Utöver detta har företagets egenkontroller visat att licenshavaren vid 29 tillfällen (för totalt 18 engagemang) under 2019 inte årsomsatt krediter inom angiven tid. En av krediterna förföll den 30 juni 2020 men först den 30 oktober 2020 förlängdes krediten av licenshavaren. Genom att hon inte årsomsatt krediterna i tid har företaget löpt risk att en höjd kreditrisk inte

identifierades. Detta är inte heller förenligt med företagets kreditinstruktion rörande tidpunkt för årsomsättning.

Företagets interna utredning och kontroller visar vidare att licenshavaren under 2020 uppvisat brister avseende granskning, analys och dokumentation av den information som kunder lämnat vid genomförande av kundkännedomsgärder.

I februari 2020 (kontroll 2020-02-21) visade företagets kontroll att licenshavaren inte hade uppdaterat den befintliga kundens kundkännedom i två fall vid utökade tjänster hos företaget. Detta är inte förenligt med kraven i rutinhandboken om kundkännedom. Om en kund ingår avtal om nya produkter eller tjänster behöver företaget utöka kundkännedomen. Detta för att kunna fånga upp om kunden utför transaktioner eller aktiviteter som avviker från vad företaget vet om kunden sedan tidigare eller att uppgifter om kundens riskprofil har förändrats.

Vid en senare kontroll i mars samma år (kontroll 2020-03-12) framkom följande. Enligt 1 kap. 3 § lagen (2017:631) om registrering av verkliga huvudmän ska alla sorters aktiebolag anmäla verklig huvudman till Bolagsverket. Finns inte en person som ytterst äger eller kontrollerar en juridisk person så ska den personen som antas utöva den yttersta kontrollen ses som verklig huvudman, s.k. alternativ verklig huvudman. Vid kontrollen har det framkommit att licenshavaren i mars 2020 för ett nytt bolag (ideell förening) angett att det fanns en verklig huvudman trots att det var en alternativ huvudman som avsågs. Enligt företagets bedömning har licenshavaren, genom att inte inhämta tillräckliga underlag för att kunna göra en bedömning av kunden, åsidosatt företagets fastställda processer och rutiner avseende kundkännedom som bl.a. framgår av företagets rutinhandbok.

Vid ytterligare kontroller i april och maj (kontroller 2020-04-15 och 2020-05-08) framkom att licenshavaren har uppdaterat kundkännedomen för befintliga kunder, men delen Spara var i ett ärende inte korrekt ifyllt, då det inte framgick att kunden hade ett sparande i företaget eller att kunden saknade ett placeringskonto. Företaget behöver information för att kunna följa upp kundens riskprofil och granska aktiviteter och transaktioner på ett bra sätt. Licenshavaren bedöms därmed ha brustit i efterlevnaden av rutinhandboken avseende dokumentationskrav.

I augusti (kontroller 2020-08-17 och 2020-08-31) visade företagets kontroll på flera avvikelser avseende licenshavarens hantering av nya kunder. I två ärenden har genomförandet av PEP-/sanktionsscreening inte dokumenterats enligt gällande rutin i samband med att affärsförbindelsen inleddes vilket utsätter företaget för en allvarlig risk. Detta är inte förenligt med företagets manual för hantering av sanktion och PEP/RCA eller rutinhandbok. En PEP-träff på en fysisk person eller för en verklig huvudman hos en juridisk person genererar en annan beslutsprocess som medför att affärsförbindelsen måste godkännas av chef. Dessutom medför detta ett utökat krav på informationsinhämtande. En PEP-/sanktionsscreening måste därför genomföras samma dag som affärsförbindelsen inleds.

Licenshavaren har utfört slagningarna sex dagar före kontoöppning vilket utsätter företaget för allvarlig risk att utnyttjas för penningtvätt och finansiering av terrorism. Företaget anser att licenshavarens beteende visar på att hon saknar förståelse för reglerna och dess syfte.

I ett ärende (kontroll 2020-09-04 och 2020-12-04) anger licenshavaren att bolaget är under bildande och att den verkliga huvudmannen därför inte verifieras mot Bolagsverkets register. Företagets kontroll visade däremot att bolaget vid tidpunkten varit ett befintligt bolag som fanns registrerat hos Bolagsverket. Även det av bolaget uppgivna personnumret för den verkliga huvudmannen var felaktigt vilket gör att PEP-/sanktionscreening inte skett avseende rätt person och att resultatet inte dokumenterats enligt rutin. Licenshavarens hantering bedöms inte vara förenlig med företagets rutinhandbok.

Företagets kontroll i december visade att kontrollen avseende bolagets verkliga huvudman inte hade utförts. För juridiska personer är det verklig huvudman eller alternativ verklig huvudman som kan vara PEP. Är verklig huvudman eller alternativ verklig huvudman PEP ska företaget inhämta utökad kundkännedom på den juridiska personen/organisationen. Enligt företagets bedömning har licenshavaren, genom att inte inhämta tillräckliga underlag för att kunna göra en bedömning av kunden och ursprunget på kundens tillgångar, inte efterlevt de krav som följer av företagets rutinhandbok.

Vid företagets kontroll i oktober (kontroll 2020-10-05) får licenshavaren en anmärkning gällande en ny kund där informationen om verklig huvudman inte stämde. Hos Bolagsverket framgick att samtliga personer kontrollerade upp till 25 procent av det totala antalet röster i den juridiska personen. I företagets dokumentation framgick att personerna ägde 33 procent vardera. Det föreligger en diskrepans mellan de olika uppgifterna och det åligger licenshavaren att säkerställa att den kundkännedom som inhämtas är korrekt. Licenshavarens hantering bedöms inte vara förenligt med företagets rutinhandbok.

Vid ytterligare kontroller i oktober och november (kontroll 2020-10-06 och 2020-11-04) framkommer att licenshavaren inte har uppdaterat kundkännedomen för befintliga kunder när dessa ingått avtal om nya krediter. Företagets kundkännedom ligger till grund för företagets bedömning av vilka aktiviteter och transaktioner som kunden kan förväntas genomföra inom ramen för affärsförbindelsen, samt kundens riskprofil. Företagets kontroll visade även att licenshavaren inte inhämtat och dokumenterat aktuellt registreringsbevis eller underlag för verklig huvudman. Enligt företagets bedömning har licenshavaren, genom att inte inhämta tillräckliga underlag för att kunna göra en bedömning av kunden, inte efterlevt reglerna om kundkännedom.

Sammantaget anser företaget att licenshavaren vid hanteringen av stort antal kreditärenden inte efterlevt interna regler, processer och rutiner avseende kreditgivning och inhämtande av kundkännedom. Överträdelserna innebär en risk för att kredittagarens återbetalningsförmåga är otillräcklig, att företaget och dess kunder därmed utsätts för kreditförluster samt att företaget utnyttjas för penningtvätt eller finansiering av terrorism.

Licenshavaren har för sin del uppgett att hon ibland gjort fel i sitt arbete, men att hon aldrig under sina många år i företaget medvetet gått emot kreditreglerna. Hon har i huvudsak anfört följande: Hon blev hemskickad den 1 mars 2021 och hennes dåvarande chef informerade henne om att företaget beslutat att hon inte skulle få arbeta på företaget. Hon är inte längre arbetsbefriad, utan omplacerad till försäkringssidan. Hennes chef har aldrig sagt något om att det varit något problem med hennes kreditkvalitet, förutom kundkännedomen. Under de senaste två åren har chefen överhuvudtaget inte coachat henne. Chefen har knappt pratat med gruppen och denne har inte heller haft några planeringsmöten med gruppen angående gruppens arbete. Chefen har även talat om för både henne och hennes kollega att de inte ska fråga den lokala kreditkommittén, kreditchefen eller AML-ansvarige om hjälp, då de inte har tid med sådant.

Hon är fräntagen möjligheten att i systemen se vilka kunder anklagelserna gäller för, men hon tror genom att ha läst underlaget att hon förstår vilka kunder det rör sig om.

Beträffande kreditärende A har hon anfört följande. I och med att kunden har mer än 5 miljoner kr i lån, så får hon inte bevilja detta ärende, utan endast tillstyrka. Ärendet gällde en årsomsättning, inga nya lån till kunden. Hon ville från allra första början göra en korttidsomsättning på kunden, då frånträdet troligtvis skulle ske inom en vecka. I samtal med hennes kreditchef, tyckte denne att hon skulle göra en helårsomsättning på kunden. Kreditchefen sa att hon bara behövde skriva någon mening om att fastigheten var såld och inte ta in några uppgifter om kunden. Därför är det väldigt lite aktuell information om kunden i ärendet.

Fastigheten såldes under våren 2020 och kunden väntade bara på ett besked från Lantmäteriet för att frånträdet skulle kunna ske. För att kunna göra klart ärendet var hon tvungen att lägga in ett värde i systemet som visade kundens överskott/underskott i kundintäktskalkylen. Hade hon valt att räkna ut kvar-att-leva-på-kalkylen på kundens inkomst, så hade den blivit mycket missvisande. Därför skrev hon i propån att hon hade lagt in ett ”påhittat” värde. Hon gjorde detta öppet och försökte inte gå emot kreditinstruktionen. Oavsett vilket belopp hon hade lagt in i ärendet, så hade det blivit fel, då hon inte skulle ta in några underlag från kunden.

Ärendet blev, såsom framgår av handlingarna, bordlagt. Hon e-postade en person på företaget, där hon beskrev ärendet. Denne tyckte att hon absolut skulle göra en korttidsomsättning (som hon ville göra från början). Hon ändrade ärendet och gjorde en korttidsomsättning. Ärendet blev beviljat. Hade hon gjort som hon själv ville från första början, så hade detta ärende aldrig hamnat här.

Vad gäller kreditärende B skulle kunden till en början flytta alla sina lantbrukslån, cirka 3–4 miljoner kr, till företaget, däremot inte lånet om 291 000 kr för fritidshuset. Precis när ärendet var klart från hennes sida, ändrade sig kunden. Hon lade då in det lånet i ärendet,

men missade kostnaderna för fritidshuset. Hon medger att hon missade dessa kostnader, men hon gjorde absolut inte detta medvetet för att lura systemet.

Den kund som avses i kreditärende C har mer än 5 miljoner kr i lån hos företaget och hon får endast tillstyrka ärendet, inte bevilja. I detta ärende skulle kunden endast göra en omläggning av lån. Kunderna hade gjort en ny värdering av fastigheten och ville nu göra om ett topplån till bottenlån. Inget nytt lånebelopp med andra ord. Hon frågade kunden om inkomsten på denne samt på frun var såsom UC visade. Kunden svarade att så var fallet och då behövde hon enligt regelverket inte ta in något underlag från kunden. När hon sedan beredde ärendet, råkade hon läsa på fel rad och lade därför in mannens inkomst för 2018 i ärendet istället för 2019 som hon borde ha gjort. Kalkylen skulle ha gått ihop även med den lägre inkomsten.

Även i kreditärende D saknade hon beviljningsrätt, då kunden hade mer än 5 miljoner kr i lån hos företaget. Detta ärende gällde en årsomsättning, inga nya lån. Såsom framgår av handlingarna i ärendet så har den lokala kreditkommittén tillstyrkt ärendet för att sedan skicka vidare till den centrala kreditkommittén, som ska bevilja ärendet. Detta måste göras då kunden hade mer än 20 miljoner kr i lån hos företaget. Hos den centrala kreditkommittén blev ärendet bordlagt. Hon gjorde de önskade kompletteringarna/ändringarna och ärendet blev därefter beviljat. Hon missade absolut en del uppgifter, men det gjorde även deltagarna i den lokala kreditkommittén.

Vad gäller anmälan avseende försenade årsomsättningar har hon litet svårt att se någonstans om antalet anmälda försenade årsomsättningar stämmer. Flertalet av dessa gjorde hon en korttidsomsättning på, vilket inte är förbjudet enligt regelverket.

Sommaren 2017 slutade hennes dåvarande kollega på företagssidan vid det aktuella kontoret i företaget. Hon blev då själv med att handlägga allt som gällde företags- och lantbrukskunder för två orter under drygt ett års tid. En ny kollega började därefter på kontoret, men denne hjälpte inte till med något av det som ingick i hennes/vårt dagliga arbete. Kollegan var kvar cirka ett år på kontoret. Under denna tid, cirka 2,5 år, påtalade hon ett flertal gånger till sin chef, att hon inte hann med sina arbetsuppgifter. Hon fick ingen hjälp alls och hennes chef sade bara att hon prioriterade och planerade fel. Hon har under sina 13 år på företaget inte haft många försenade årsomsättningar, förutom dessa under 2019. Hon medger att ett antal årsomsättningar under 2019 blev försenade, men att hon försökte få hjälp utan resultat.

Hon är även här fråntagen möjligheten att se vilka kunder anklagelserna om brister avseende kundkännedom gäller för, så hon lämnar ett generellt svar angående detta.

I hennes grupp på företagssidan i det aktuella länet, har de alltid fått veta att deras siffror inte varit bra. I och med att hon aldrig har fått veta att hon ligger sämre till än någon annan i gruppen, så har hon inte heller trott att detta skulle leda till en anmälan till SwedSec. Hade hon vetat detta, hade hon givetvis lagt ner ännu mer tid och kontroll på att kundkännedomen

skulle bli rätt. Hon har kollegor som fått handlingsplaner av hennes chef, som innebar att det skulle vara två personer som kontrollerade att kundkännedomen blev rätt. Hon har inte fått denna möjlighet av chefen.

Den dagen som hon blev hemskickad, frågade hon chefen varför denne inte hade sagt något om att hon har haft sämre resultat än de andra i gruppen. Svaret hon fick var att ”ni är lika dåliga allihop, men vissa har en uppåtgående trend”.

Det är också allmänt känt att kundkännedomen på företagssidan nästan är omöjlig att göra rätt. I vissa ärenden ska det skannas cirka 20 underlag samt att frågor ska besvaras. Råkar man missa ett datum eller stava kundens namn felaktigt, så blir hela ärendet icke godkänt. Då den AML-ansvarige aldrig arbetat med företagskunder, har det många gånger varit svårt att få ett svar om hur ett ärende ska handläggas.

I företagets inlägga till SwedSec anges det att hennes kreditchef och AML-ansvarige har lagt ner mycket tid på att förbättra hennes resultat. Hon vill bara förtydliga att de utbildningar som skett har varit för hela gruppen, inte endast för henne. Hon har aldrig haft en ensam sittning med vare sig kreditchefen eller AML-ansvarige.

Hon vill också framhålla att hon under sina år i företaget haft väldigt få kreditförluster, vilket för henne tyder på att hon inte utsatt företaget för kreditrisker, när hon beviljat lån till kunderna.

Hon anser att det är märkligt att hon efter 13 år i företaget har brister gällande användandet av interna stöd och förståelse kring kunders bolagsstruktur och transaktioner. Efter att ha arbetat med företagskunder och företagslån i över 20 år, så tycker hon att hon kan förstå både företagets struktur och transaktioner.

Hon har absolut haft fel i vissa ärenden, men aldrig medvetet struntat i att göra dessa och har alltid försökt att göra dessa i tid. De har inte heller någon möjlighet att rätta ett ärende, vilket hon vet att kollegor på andra företag har. Ett litet fel och hela kundkännedomen räknas som felaktig.

Egentligen tycker hon att det är hennes chef som brustit i sitt arbete, då hon inte har fått någon vetskap om sina brister, förutom kundkännedomen. Om hennes chef hade gett henne chansen till en handlingsplan eller liknande, skulle hon idag inte sitta i denna situation. Inte förrän hon fick anmälan från SwedSec, visste hon vad hon var anklagad för. Återigen vill hon påpeka att hon mer än gärna tar emot hjälp och utbildningar ifall det skulle behövas, men att inte veta om sina eventuella brister, då är det svårt att själv veta vilka åtgärder som behöver vidtas.

Överväganden

Vad gäller de olika kreditärendena är det

- såvitt gäller kreditärende A klarlagt att licenshavaren medvetet har angett ett överskott i kvar-att-leva-på-kalkylen för att inte få en sämre PD-klass på kunden,
- såvitt gäller kreditärende B klarlagt att licenshavaren underlåtit att dokumentera amorteringsunderlaget samt att hon inte tagit med outnyttjade krediter i kalkylen vilket fått till följd att utfallet av kalkylen ändrades från negativ till positiv, samt
- såvitt gäller kreditärende D klarlagt att licenshavaren underlåtit att kontrollera att den fysiska värderingen stämt överens mot datavärderingen och heller inte uppgett kundens korrekta låneskuld hos företaget.

I dessa delar står licenshavarens agerande i strid med företagets kreditinstruktion, som grundar sig på lag och föreskrifter från Finansinspektionen. Agerandet kan i viss mån (kreditärende A) förklaras av instruktioner som licenshavaren fått från sin chef.

När det gäller kreditärende C finner nämnden, liksom utskottet, att uppgift står mot uppgift och att det – om det är såsom licenshavaren uppger – endast är fråga om ett misstag vid överföringen in i systemet. Eftersom det inte visats annat än att det är fråga om ett överföringsmisstag ska anmälan i den delen inte föranleda någon disciplinpåföljd.

Utöver detta har företaget anmält att licenshavaren vid 29 tillfällen (för totalt 18 engagemang) under 2019 inte årsomsatt krediter inom angiven tid. Även om det exakta antalet försenade årsomsättningar inte har klarlagts i ärendet, är det utrett att licenshavaren vid ett flertal tillfällen har underlåtit att inom angiven tid årsomsätta krediter. Agerandet är i strid med företagets kreditinstruktion som grundar sig på lag och föreskrifter från Finansinspektionen. Det förhållandet att arbetsbelastningen varit hög fråntar inte en licenstagare från dennes ansvar, men kan beaktas vid bedömningen av vilken disciplinpåföljd som överträdelserna ska föranleda.

Avslutningsvis har företaget anmält att licenshavaren under 2020 uppvisat brister avseende granskning, analys och dokumentation av den information som kunder lämnat vid genomförande av kundkännedsåtgärder.

Företagets anmälan är detaljerad med angivande av den dag kontrollerna gjordes och vilka avvikelser som skett från företagets interna regler och av licenshavarens svar framgår att hon är medveten om att det funnits brister i hennes hantering av ärenden rörande kundkännedom. Nämnden finner det därför utrett att licenshavaren brutit mot företagets regler om kundkännedom på sätt företaget påstått. Företagets interna regler om kundkännedom grundar sig på lag och Finansinspektionens föreskrifter.

Sammanfattningsvis har licenshavaren vid upprepade tillfällen brutit mot flera av företagets interna regler. Antalet överträdelser är stort, har gällt viktiga regler och överträdelserna har pågått under flera år. Efterlevnaden av reglerna är viktig både från allmän synpunkt och från företagets synpunkt. De samlade överträdelserna måste bedömas vara allvarliga. Samtidigt framhålls i licenshavarens inlagor att överträdelserna delvis har sin bakgrund i instruktioner

från chefer och i hög arbetsbelastning som hon påtalat för sina chefer. Dessa påståenden har företaget inte bemött på ett sådant sätt att invändningarna kan bortses från. Påföljden bör mot den bakgrunden bestämmas till en varning.

På disciplinnämndens vägnar

Petter Asp

I nämndens beslut har deltagit justitierådet Petter Asp, direktören Carl Johan Högbom, direktören Kajsa Lindståhl, f.d. chefsjuristen Jan Persson och justitierådet Kristina Ståhl.